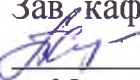

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Допускається до захисту
Зав. кафедри геодезії та землеустрою
 к.е.н., доцент Т.М. Сіроштан
«08» грудня 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**ОСОБЛИВОСТІ ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК З
МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ ТА ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ
ПОТРЕБ**

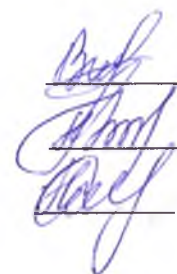
Рівень вищої освіти: другий (освітній рівень)

Кваліфікація: «Магістр геодезії та землеустрою»

Виконала: Іващенко Вікторія Олександрівна

Керівник: д.е.н., професор Трятяк Антон Миколайович

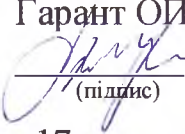
Рецензент: PhD з економіки, доцент Комарова Наталія Вікторівна

Я, Іващенко Вікторія Олександрівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Агробіотехнологічний факультет
Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Затверджую
Гарант ОП «Землеустрій та кадастр»

к.е.н., доцент Прядка Т.М.
(підпис)
«17» лютого 2023р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувачу

Іващенко Вікторії Олександрівні

Тема: Інституціональні особливості щодо вилучення земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб

Затверджено наказом ректора № 195/С від 08.06.2023 року

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до 9.12.2023 р.

Вихідні дані для кваліфікаційної роботи:

1. Земельний кодекс України;
2. Цивільний кодекс України;
3. Нормативно-правові акти зарубіжних країн.

Перелік питань, що розробляються в роботі:

1. Інституціональні особливості проведення процедури вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності ;
2. Зарубіжний досвід вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності;
3. Фактори, що впливають на розмір компенсацій при вилученні земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	Березень-травень 2023	Виконано
Методична частина	Червень-серпень 2023	Виконано
Дослідницька частина	Вересень - жовтень 2023	Виконано
Оформлення роботи	Жовтень-листопад	Виконано
Перевірка на плагіат	Початок грудня 2023	Виконано
Подання на рецензування	Грудень 2023	Виконано
Попередній розгляд на кафедрі	Грудень 2023	Виконано

Керівник кваліфікаційної роботи

підпис

Здобувач

підпис

Третяк А.М.

прізвище, ініціали

Іващенко В.О.

прізвище, ініціали

Дата отримання завдання 16.12.2022 р.

АНОТАЦІЯ

Іващенко В.О. «Інституціональні особливості вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності». Дипломна робота освітнього рівня — магістр на правах рукопису. Спеціальність — 193 (Геодезія та землеустрій). — Біла Церква, 2023.

Магістерська робота присвячена дослідженню інституціональних особливостей вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності. Проаналізовано нормативно-правові акти України, які регулюють питання викупу та примусового відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності. Висвітлено проблемні аспекти процедури оцінки, викупу та примусового відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності в Україні. Досліджено процес вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності зарубіжних країн. Порівняно українське та зарубіжне законодавство та реалізацію окремих аспектів під час вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності. Були надані пропозиції та рекомендації з удосконалення законодавства України у сфері вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.

Ключові слова: земельна ділянка, відчуження земельної ділянки, викуп земельної ділянки, право власності, суспільні потреби, суспільна необхідність, примусове відчуження.

Структура роботи складається з: 3 розділів, кожен з яких містить 3 підрозділи; 83 сторінки основного тексту кваліфікаційної роботи; 5 додатків; 20 рисунків; 3 таблиць; 60 використаних літературних джерел.

SUMMARY

Ivashchenko V.O. "Institutional peculiarities of land plots withdrawal for public needs and for reasons of public necessity". Diploma work of educational level - master's degree in manuscript. Speciality - 193 (Geodesy and land management) - Bila Tserkva, 2023.

The master's thesis is devoted to the study of institutional features of land acquisition for public needs and for reasons of public necessity. The author analyses the legal acts of Ukraine regulating the issues of redemption and expropriation of land plots for public needs and for reasons of public necessity. The article highlights the problematic aspects of the procedure for assessment, purchase and expropriation of land plots for public needs and for reasons of public necessity in Ukraine. The process of expropriation of land plots for public needs and on the grounds of public necessity in foreign countries is studied. The author compares Ukrainian and foreign legislation and the implementation of certain aspects of land acquisition for public needs and on the grounds of public necessity. Proposals and recommendations for improving Ukrainian legislation in the field of land acquisition for public needs and on the grounds of public necessity were made.

Key words: land plot, alienation of land plot, purchase of land plot, property right, public needs, public necessity, eminent domain.

The structure of the work consists of: 3 chapters, each of which contains 3 subsections; 83 pages of the main text of the qualification work; 5 appendices; 20 figures; 3 tables; 60 references.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ ТА З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ	10
1.1. Нормативно-правова база щодо вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.....	10
1.2. Методика проведення вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності в Україні.....	17
1.3. Світовий досвід вилучення земельних ділянок.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ ТА З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ	31
2.1. Аналіз об'єкта, який підлягає вилученню для суспільних потреб	31
2.2. Геодезичні роботи при відведенні об'єкта для суспільних потреб.....	37
2.3. Процес відведення об'єкта для суспільних потреб	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ АСПЕКТІВ ВИЛУЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ ТА З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ	50
3.1. Аналіз факторів, що впливають на виплати компенсацій	50
3.2. Відшкодування збитків власнику (володільцю) земельної ділянки у разі її примусового вилучення	55
3.3. Формування правового інституту примусового відчуження земельних ділянок.....	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	79

ВИСНОВКИ

У даній кваліфікаційній роботі, згідно з поставленою метою, було досліджено та проаналізовано інституціональні особливості щодо вилучення земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб. У результаті дослідження було зроблено наступні висновки:

1. Виявлено деякі проблеми, які не враховуються чинними нормативно-правовими актами, а саме питання контролю використання вилучених земельних ділянок та виплат компенсацій їх власникам. Так, недостатній контроль за вилученими земельними ділянками в окремих випадках призводить до їх використання не за цільовим призначенням. У більшості подібних ситуацій колишні власники цих ділянок можуть навіть не здогадуватися про порушення договору про передачу власності, де вказується, що за подібних обставин договір вважається недійсним, а отже вони і не мають змоги звернутися до суду з вимогою виплати компенсації або ж повернення вилученої земельної ділянки, а у випадках примусового відчуження також з вимогою виплати моральної компенсації.

2. Запропоновано посилити державний контроль за цільовим використанням вилучених земельних ділянок та в разі порушень самостійно повідомляти власників земельних ділянок про припинення дії договору про передачу власності і передавати розгляд таких справ до суду. Власники вилучених земельних ділянок мають бути проінформовані про їх права та виплати, на які вони можуть посягати.

3. Запропоновано використати закордонний досвід, де під час вилучення земельних ділянок для суспільних потреб дане право також надається судам, спеціальним комітетам, кадастровим землевпорядникам тощо. Це значно зменшує навантаження на органи виконавчої влади та місцевого самоврядування.

4. Запропоновано для вирішення питання визначення компенсацій при вилученні земельних ділянок для суспільних потреб та для мотивів суспільної покласти на закордонний досвід та враховувати всі витрати власника земельної

ділянки, пов'язані з її вилученням, як наприклад витрати на переїзд та втрату особистого майна, які можуть бути досить суттєвими. Аналізуючи нормативно-правові акти інших країн, можна дійти висновку, що найкраще врегулює дане питання законодавство Швеції, де вилучення земельних ділянок для суспільних потреб регулюється різноманітними законами, кодексами та іншими нормативно-правовими актами, що забезпечує чіткий механізм та порядок виплат справедливих компенсацій. Так, до основних виплат додається 25%, що вирішує значну частину спорів та проблем при виплатах відшкодувань. Також досить важливу роль відіграє передбачення рівня інфляції під час визначення вартості відшкодувань на майбутні періоди.

5. Запропоновано переглянути доцільність обмеження щодо розпорядження викупленими для суспільних потреб земельними ділянками. В Україні розпоряджатися ними мають право лише територіальні громади або держава. Проаналізувавши американське законодавство, можна виділити деякі правові аспекти керування вилученим майном, впровадження яких в Україні здатне позитивно вплинути на загальну ситуацію у подальшому використанні викуплених земельних ділянок. Так, після викупу земельної ділянки в США, крім територіальних громад чи держави, право власності на неї також може бути передане приватним особам. Ця практика дає змогу зацікавленим особам інвестувати у викуплені для суспільних потреб земельні ділянки, як приклад, для будівництва певних об'єктів соціального призначення.

6. Запропоновано розглянути можливість запровадження в українське законодавство деяких положень законодавства Японії, зокрема, розроблення, представлення та порівняння проєктів позитивних та негативних наслідків для суспільних та приватних інтересів процедури вилучення конкретної земельної ділянки для досягнення найбільш ефективних результатів при проведенні даної процедури. Дана практика дозволяє більш точно визначити та обґрунтувати необхідність вилучення або примусового викупу земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.

Результати проведених досліджень можуть бути використані для розробки чи удосконалення нормативно-правових актів, що врегульовують питання контролю використання за цільовим призначенням земельних ділянок, вилучених для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності, правомірності дій органів державної влади і місцевого самоврядування, прав власників земельних ділянок після їх вилучення, а також при визначенні розміру компенсаційних виплат та передачі прав на землю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
2. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
3. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III : станом на 17 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
4. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
5. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) : Постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1278 : станом на 10 листоп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1278-2011-п#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
6. Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і Порядку надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно : Постанова Каб. Міністрів України від 22.06.2011 р. № 703 : станом на 11 лют. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-2011-п#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
7. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок : Постанова Каб. Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1531 : станом на 10 груд. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-п#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

8. Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : Постанова Каб. Міністрів України від 19.04.1993 р. № 284 : станом на 26 черв. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-93-п#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

9. Деревінський М.П. Загальні положення про правове регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб в Україні. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 14 жовт. 2014, Київ. 2014. 268 с.

10. Васильєва В. А. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.

11. Клименко О. М. Міжнародно–правові аспекти розвитку інституту примусового відчуження приватної власності з мотивів суспільної необхідності / О. М. Клименко. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України : зб. наук. пр. / Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2010. 113–119 с. № 3.

12. Benn, Michael Seth. Towards Environmental Entrepreneurship: Restoring the Public Trust Doctrine in New York. *University of Pennsylvania Law Review*. 2011.

13. U.S. Supreme Court. Clark v. Nash 198 U.S. 361. 1905.

14. Зайчук О. В. Веймарська конституція. *Юридична енциклопедія*. 1998. 319 с.

15. Fastighetsbildningslag : Departement: Justitiedepartementet L1. 01.01.1972 №1970:988..

16. Jordabalk : Departement/myndighet: Justitiedepartementet L. 17.12.1970. №1970:994.

17. Віітанен К. Проблеми примусового викупу земельних ділянок: глобальний контекст. *Реформування земельних відносин в Україні*. 2009. 12 с.

18. Ткачук Л. Теорія суспільної корисності в земельних відносинах. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2010. 587–595 с.

19. Ralli T. Weckström K. National Report Finland LL.M. European

University Institute (parts 1, 5, 6). Finland, 2004.

20. Stewart Daisuke A. Kayano V. Hokkaido Expropriation Committee Revisited: Recognition of Ryukyuan as a Cultural Minority under the International Covenant on Civil and Political Rights. *An Alternative Paradigm for Okinawan Demilitarization. Asian-Pacific Law & Policy Journal*. Japan, 2003. 382–430 p.

21. Quentin-Baxter, Alison. The Independence of Western Samoa - Some Conceptual Issues. *Victoria University of Wellington Law Review*. Wellington, New Zealand, 1987. 345–372 p.

22. Land Acquisition Act: Need for an Alternative Paradigm Mohammed Asif *Economic and Political Weekly* Vol. 34, No. 25. 1999. 1564-1566 p.

23. Огляд законодавства зарубіжних країн та України щодо відчуження (вилучення, викупу) земельних ділянок усіх форм власності для будівництва енергетичних об'єктів: Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, НЕК «Укренерго», Науково-технічний центр електроенергетики (виконано Відділом інформаційно-аналітичного забезпечення за участю Відділу техніко-економічної експертизи і довгострокових паливно-енергетичних балансів НТЦЕ НЕК «Укренерго» 213 та інституту «Укрсільенергопроект»). Жовтень, 2011.

24. Про власність : Закон України від 07.02.1991 р. № 697-ХІІ : станом на 20 черв. 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

25. Бовсунівська І. В. Особливості розвитку комунальної власності в умовах ринкової економіки України. *Науковий вісник Академії муніципального управління*, серія «Економіка». 2009. № 7.

26. Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-ХІІ : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

27. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI : станом на 1 жовт. 2023 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

28. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV : станом на 8 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

29. Третяк А. М., Третяк В. М. Зонування земель: законодавчий колапс та наукові засади планування розвитку землекористування об'єднаних територіальних громад. *Агросвіт* № 23, 2020. 3-9 с.

30. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII : станом на 1 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

31. Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів: Закон України від 09.07.2010 р. № 2480-VI : станом на 1 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2480-17#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

32. Ранський М. П. Геодезичні роботи в землевпорядкуванні. *Навчальний посібник*. Чернівці, 2011.

33. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів: Наказ МОЗ України від 19.06.1996 р. № 173 : станом на 7 берез. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

34. Гігієнічні вимоги щодо облаштування і утримання кладовищ в населених пунктах України: Постанова Голов. держ. санітар. лікаря України від 01.07.1999 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028588-99#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

35. Про затвердження Генерального плану міста Біла Церква: Постанова міськради від 21.06.2018 р. № 319-18-VII.

36. Про затвердження Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками:

Наказ Держ. ком. України із зем. ресурсів від 18.05.2010 р. № 376 : станом на 14 верес. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

37. Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження принципу екстериторіальності в державній реєстрації земельних ділянок : Постанова Каб. Міністрів України від 03.06.2020 р. № 455 : станом на 31 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455-2020-п#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

38. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру : Постанова Каб. Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 : станом на 4 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-п#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

39. Про викуп земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних осіб для суспільних потреб : рішення Білоцерк. міськради від 20.06.2022 р. № 231-15-VII.

40. Про затвердження розміру викупної пini та викупу земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних осіб для суспільних потреб : рішення Білоцерк. міськради від 14.04.2022 р. № 231-15-VII.

41. Подколзін І. В. Збитки та їх відшкодування в договірному праві: автореф. дис.... канд. юрид. наук. К., 2009. 20 с.

42. Кузьменко Н. Правове регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб та перспективи вдосконалення. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №6. 98-103 с.

43. Німко О. Б. Теоретико-правова характеристика процедури викупу земельної ділянки для суспільних потреб. *Юридичний науковий електронний журнал*. Житомир, 2021. 319-321 с.

44. Харченко А.М., Чечуга О.С. Розроблення пропозицій щодо удосконалення грошової оцінки земель при їх відведенні під автомобільні дороги в межах населеного пункту. *Дороги і мости*. 2020. 217-225 с.

45. Євстигнєєв О. Спiрнi питання застосування законодавства щодо припинення права користування земельною дiлянкою. *Актуальнi питання цивiльного та господарського права*. 2009. № 3. 15-17 с.
46. Янчук А. В. Вiдшкодування збиткiв як спiсiб захисту цивiльних прав та iнтересiв: автореф. дис....канд. юрид. наук. К., 2012. 20 с.
47. Коваленко Т. Примусове вiдчуження земельних дiлянок. *Агробiзнес сьогодні*. 2011. 212 с.
48. Суца Л. М. Правовi засади вiдшкодування збиткiв власникам землi та землекористувачам в Украiнi: : дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 197 с.
49. Постанова Великої Палати Верховного Суду вiд 18.03.2020р. у справi № 902/417/18 // Єдиний державний реєстр судових рiшень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88952210> (дата звернення: 29.10.2023р.)
50. Суца Л. М. Правовi засади вiдшкодування збиткiв власникам землi та землекористувачам в Украiнi: : дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 197 с.
51. Бааджи Н. П. Пiдстави та умови виникнення зобов'язань з вiдшкодування шкоди. *Актуальнi проблеми держави i права: зб. наук. праць*. 2008. 184-190 с.
52. Джуган В. О. Цивiльно-правова вiдповiдальнiсть за порушення водного законодавства Украiни. *Прикарпатський юридичний вiсник*. 2012. № 2. 122-135 с.
53. Крупник Р. В. Охорона та захист майнових прав власника (володiльця) у разi примусового вилучення земельної дiлянки: цивiльно-правовий аспект : дисертацiя. Львiв, 2020.
54. Слiсєєва О. В. Припинення права приватної власностi на земельну дiлянку за законодавством Украiни : дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.06. Киiв, 2006. 200 с.
55. Пацуркiвський Ю. П. Припинення права власностi як форма його реалiзацiї. *Форум Права*. 2013. № 3. 453-459 с.
56. Коробцова Н. В. Цивiльно-правовi способи захисту особистих прав.

Теорія і практика правознавства. 2013. Вип.2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_8. С. 1-7. (дата звернення: 06.10.2023).

57. Наконечний А.Б. Примусове відчуження земельних ділянок за законодавством України : Автореферат дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016.

58. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право : *навч. посіб.* Алерта, 2012. 225 с.

59. Суєтнов Є. П. Суб'єктний склад правовідносин з відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1106.* Харків, 2014.

60. Наконечний А. Б. Підстави відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності: порівняльно-правовий аналіз. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права: матеріали IV міжнар. наук. конф. студ., аспірантів та молодих вчених за заг. ред. В. І. Карплюка та С. І. Полякова. Дніпропетровськ, 2012. 350-352 с.

61. Іващенко В. О. Інституціональні особливості щодо вилучення земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб. Всеукраїнська наук.-пр. конф. здоб. вищ. ос. «Молодь – аграрній науці і виробництву». Біла Церква, 2022.